

Andreja Pegan,

Univerza na Primorskem,
Fakulteta za management
andreja.pegan@fm-kp.si

Ana Grdović Gnip

Univerza na Primorskem,
Fakulteta za management
ana.grdovic@upr.si

Makroregionalne strategije razvoja: kaj so in zakaj jih Evropa potrebuje?

Prispevek obravnava pomen makroregionalnih strategij Evropske unije. Makroregionalne strategije so strateški dokumenti, ki nastajajo v okviru Evropske unije na pobudo držav članic, ki izrazijo željo po okrepljenem meddržavnem sodelovanju. Gre za način vladanja in oblikovanja regionalne politike, ki naj bi privedel do boljše koordinacije sektorskih politik glede na značilnosti prostora. Namen prispevka je opredeliti pojem makroregionalnih strategij z umestitvijo makroregionalnega razvoja v sklop kohezijske politike in pametne specializacije. Prispevek med drugim ugotavlja, da je izvajanje makroregionalnih strategij močno odvisno od angažiranosti in pripravljenosti sodelujočih držav ter deležnikov, ki so odgovorni za implementacijo. Ker makroregionalne strategije uvajajo transnacionalno perspektivo, kar naj bi prispevalo k skupnemu (evropskemu) naslavljanju izzivov, se njihovo vlogo v prihodnosti lahko poveča. *Ključne besede:* makroregionalne strategije, makroregije, Evropska unija, kohezijska politika, regionalni razvoj

Macro-Regional Development Strategies: What Are They and Why Does Europe Need Them?

This article discusses the importance of macro-regional strategies of the European Union. Macro-regional strategies are strategic documents created at the initiative of European Union Member States that express a desire for strengthened cooperation. They are governance mechanisms for territorial development intended to shape regional development through an integrated sectoral approach. The article discusses macro-regional strategies in regards with EU cohesion policy and smart specialisation. We find that the implementation of macro-regional strategies depends on the commitment and motivation of participating member states, regions and the partners responsible for implementation. Since macro-regional strategies introduce a transnational perspective to development, their role in the development of the European Union can increase in the future.

Keywords: macroregional strategies, macro-regions, European Union, cohesion policy, regional development

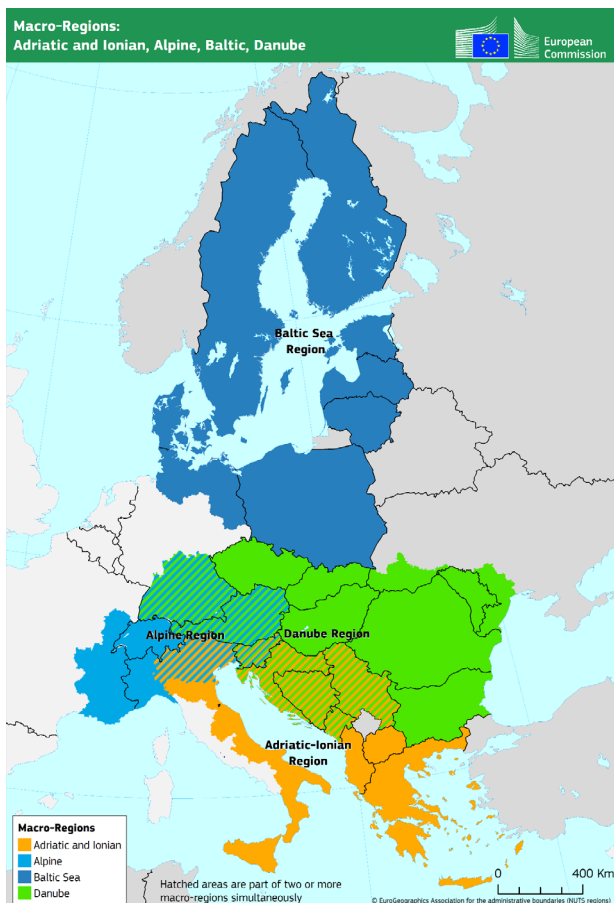

<https://doi.org/10.26493/1854-4231.18.71-77>

Leto 2024 bo za Evropsko unijo (EU) ponovno prelomno, saj bodo v juniju organizirane evropske volitve. V sklopu parlamentarnega procesa bo EU dobila tudi novo sestavo Evropske komisije, ki bo zadolžena za pripravo zakonodajnih predlogov do leta 2029. Naslednje leto je tako pomembno za razpravo o reformah politik in delovanja EU. Ena izmed takih razprav zadeva tudi regionalni razvoj in evropsko kohezijsko politiko, ki kot skupna politika Evropske unije teži k odpravljanju social-

no-ekonomskih razlik med regijami z namenom krepitve ekonomske, socialne in politične enovitosti Evropske unije.

V tem prispevku obravnavava manj znan krajevno usmerjeni model razvoja, makroregionalne strategije. Namen prispevka je opredeliti pojem makroregionalnih strategij z umestitvijo makroregionalnega razvoja v sklop kohezijske politike in pametne specializacije. V vseh teh primerih gre za razvojne instrumente, ki se tako finančno kot

Slika 1 Območja makroregionalnih strategij (European Commission (b. l.b)). Šrafirana območja sodelujejo v več makroregionalnih strategijah)

strateško precej prekrivajo. Zadnji del prispevka odpira raziskovalna vprašanja o nadaljnjem razvoju makroregionalnih strategij za prihodnost EU in Slovenije.

V prispevku ugotavlja:

1. Ob spoznanju, da imajo politike EU pomembne teritorialne učinke, makroregionalne strategije uvajajo koordinacijo sektorskih politik upoštevajoč specifične makroregij. Makroregionalne strategije uvajajo transnacionalni način razmišljanja med deležniki v regijah, ki se srečujejo s podobnimi izzivi.
2. Iskanje sinergij med kohezijsko politiko, pametnimi specializacijami in makroregionalnimi strategijami lahko poveča učinek naložb. S strateško dodelitvijo sredstev na podlagi edinstvenih prednosti regije (pametna specializacija) in z usklajevanjem prizadevanj v sosednjih regijah (makroregionalne strategije) je mogoče doseči usklajenejši in učinkovitejši pristop k regionalnemu razvoju.

3. Makroregionalnim strategijam so pripisane številne prednosti. Do danes še ni ocen, v kolikšni meri se cilji makroregionalnih strategij uresničujejo v makroregijah in širšem prostoru EU. To pomeni, da še ni povsem jasen učinek makroregionalnih strategij na socialno-gospodarski položaj regij v smislu izboljšanja slednjega.
4. Kljub pomanjkanju informacij glede njihove učinkovitosti makroregionalne strategije predstavljajo pomemben del razvoja EU. Njihova vloga se lahko v prihodnosti lahko poveča, saj poudarjajo transnacionalno čezmejno sodelovanje in tako prispevajo k evropskemu duhu za reševanje skupnih izzivov.

Makroregije in makroregionalne strategije

Makroregije so funkcionalna območja, ki združujejo regije s skupnimi izzivi (Mirwaldt idr. 2011). Makroregionalne strategije so strateški dokumenti, ki nastajajo v okviru EU na pobudo držav članic, ki izrazijo željo po okrepljenem meddržavnem sodelovanju (Evropska komisija 2017; European Commission b. l.b). Predstavljajo celosten okvir za obravnavo izzivov in priložnosti, ki se pojavljajo na območjih makroregij.

Ideja in potreba po makroregionalnih strategijah izvira iz spoznanja, da imajo sektorske politike EU teritorialne učinke, kar vpliva na složen razvoj (Stead, Sielker in Chilla 2016). Teritorialno oblikovane strategije, kot so makroregionalne, omogočajo razvoj politik in ukrepov za socialni ter gospodarski napredek, ki temelji na poznavanju specifik teritorija preko koordinacije sektorskih politik. Gre torej za naslavljanje izzivov s prostorske perspektive in preko povezovanja ter koordinacije različnih sektorskih politik.

V EU imamo trenutno štiri makroregionalne strategije, ki zajemajo 19 držav članic EU in deset držav nečlanic EU (slika 1).¹ Te strategije so:

- Strategija EU za regijo Baltskega morja (EU Strategy for the Baltic Sea Region – EUSBSR, sprejeta leta 2009),
- Strategija EU za podonavsko regijo (EU Danube Region Strategy – EUSDR, sprejeta leta 2011),
- Strategija EU za jadransko-jonsko regijo (EU Strategy for the Adriatic-Ionian Region – EUSAIR, sprejeta leta 2014) in

¹ Obstaja tudi pobuda za novo makroregionalno strategijo za atlantsko območje (CPMR Atlantic Arc Commission b. l.; Wise 2016).

- Strategija EU za alpsko regijo (EU Strategy for the Alpine Region – EUSALP, sprejeta leta 2016).

Slovenija sodeluje v strategijah za podonavsko, jadransko-jonsko in alpsko regijo. Poleg Nemčije je edina država, ki sodeluje v kar treh makroregionalnih strategijah.

Vsebinski cilji makroregionalnih strategij

Makroregionalne strategije nastajajo na podlagi skupnega izziva, kot so npr. onesnaženje Baltskega morja v primeru EUSBSR, poplavna tveganja in plovnost po reki Donavi v primeru EUSDR, približevanje članstvu držav Zahodnega Balkana v EU v primeru EUSAIR ter kompetitivnost alpskega območja v primeru EUSALP (Roggeri 2015; Cugusi in Stoccheiro 2016; Capello in Cerisola 2020). Pregled posodobljenih prioritet in akcijskih načrtov makroregionalnih strategij kaže, da se prioritete v strategijah (vedno bolj) pogosto dotikajo prioritetnih področij, ki so skupna za celotno EU, kot sta evropski zeleni dogovor in digitalna preobrazba (preglednica 1). Čeprav nekatere prioritete niso samo specifične za makroregijo, so se deležniki odločili, da lahko s transnacionalnim sodelovanjem dosežejo dodano vrednost. Dejanski razvoj makroregionalnih strategij torej kaže, da gre za sodelovanje, ki se v večini primerov prvotno porodi ob skupnem teritorialnem izzivu in s časom pridobiva tudi druge prioritete razsežnosti. Pri tem je eden izmed največjih izzivov ohraniti osredotočenost razvojnih prioritet glede na skupne makroregionalne problematike. Makroregionalne strategije tako veljajo za transnacionalni način strateškega razmišljanja o regionalnem razvoju, kjer se predvideva, da imajo rešitve, ki jih identificira skupina regij, večji učinek na razvoj EU kot rešitve, ki jih formulira posamezna regija (Gløersen 2016).

Makroregionalne strategije v širšem kontekstu EU

Naslednji odstavki opredeljujejo povezanost makroregionalnih strategij s kohezijsko politiko in pametno specializacijo, saj se strateško prepletajo. Makroregionalne strategije, kohezijska politika in pametne specializacije prispevajo k regionalnemu razvoju z zmanjševanjem razlik med regijami ter s povečevanjem konkurenčnosti regij. Makroregionalne strategije se v primerjavi s kohezijsko politiko izvajajo brez novih institucionalnih okvirov, zakonodaje ter sredstev. Kohezijska politika se izvaja v sedemletnih ciklih, makroregionalne strategije pa so tematsko širši in dolgoročni instrument načrtovanja. Ker so makroregionalne strategije širše usmerjene, se morajo programi kohezijske politike (od leta 2020) navezovati nanje (Uredba (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko 2021).

Pametne specializacije so tako kot makroregionalne strategije strateški dokumenti, ki pa spodbujajo regionalno inovacijsko politiko (oz. razvoj na osnovi inovacij) in so zato tematsko ožji od makroregionalnih strategij. V okviru pametnih specializacij se odvija intenziven proces odkrivanja prioritet za ukrepanje, kar lahko pripomore k ugotavljanju prioritete delovanja makroregionalnih strategij in pomaga pri ustvarjanju sinergij.

Kohezijska politika

Ker so makroregionalne strategije instrument za razvoj teritorija, jih lahko povežemo z na-

Preglednica 1 Prioritete makroregionalnih strategij

EUSDR	EUSAIR	EUSALP
Povezanost regije	Trajnostni turizem	Gospodarska rast in inovacije
Varstvo okolja	Kakovost okolja	Mobilnost in povezljivost
Družba znanja	Povezljivost regije	Okolje in energija
Institucionalna kapaciteta	Modra rast	Institucionalna kapaciteta

Opomba Samo makroregionalne strategije, kjer Slovenija sodeluje.

Viri: EU Strategy for the Alpine Regions (b. l.), EU Danube Region Strategy (b. l.), EU Strategy for the Adriatic-Ionian Region (b. l.), Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (2023).

meni kohezijske politike EU (Gänzle idr., 2018; McMaster in van der Zwet 2016). Kohezijska politika EU opredeljuje ekonomski, socialni ter teritorialni razvoj v EU. Njen namen je pospešiti vsesplošni razvoj znotraj EU s poudarkom na zmanjševanju neskladij in razlik v stopnjah razvitosti v prid manj razvitih regij oz. tistih z omejenimi razvojnimi možnostmi (npr. regije, ki jih je prizadela industrijska tranzicija, regije z neugodnimi naravnimi danosti, najrevnejše regije z nizko gostoto prebivalstva, gorske, otoške ter čezmejne regije ipd.) (prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije 2012, čl. 174). EU namenja tretjino proračuna za namene kohezijske politike (European Commission b. l.c). Ta delež se je v sklopu načrta za okrevanje po pandemiji še povečal.

V sklopu kohezijske politike in njenih programov je glavni izziv, kako lahko makroregionalne strategije pripomorejo k skladnemu razvoju oz. k zmanjševanju razlik med regijami. Izsledki raziskav o kohezijski politiki kažejo, da so učinki sicer pozitivni, vendar ne vedno v prid tistim regijam, ki najbolj zaostajajo v razvoju (European Commission 2022a). Vprašanje je, kako in v kolikšni meri makroregionalni pristop prispeva k skladnemu razvoju regij oz. k zmanjševanju razlik med njimi. Odgovora na to vprašanje še ni. Uspeh medsektorskega usklajevanja na makroregionalni ravni lahko ocenimo glede na same učinke in rezultate. Evalvacija pa se, vsaj zaenkrat, izkazuje kot izjemno težka (Rafaelsen idr. 2017; Sielker in Chilla 2017; European Commission 2022b).

Cilji kohezijske politike so zastavljeni za sedemletna obdobja, kar omogoča posodobljen nabor skupnih izzivov in investicije za najbolj pereče problematike družbe ter gospodarstva. Cilji kohezijske politike za obdobje 2021–2027 so: okrepitev raziskav in inovacij, odpravljanje digitalnega razkoraka, digitalizacija javnih storitev, zelene naložbe, energijska učinkovitost, vseživljenjsko učenje, vključevanje marginaliziranih skupin v družbo, izboljšanje področja zdravstva in dolgotrajne oskrbe ter razvijanje trajnostne mobilnosti (Evropska komisija 2023). Ti cilji so namenoma široki, da lahko vsaka država, v sklopu svojih razvojnih načrtov, sredstva EU ustrezno in namensko porabi (t. i. absorpcija ali črpanje evropskih sredstev). Hkrati pa so ti cilji tudi skupni EU. To pomeni, da se preko zasledovanja ciljev kohezijske politike države članice razvijajo složno, odpravljajo skupne razvojne izzive in tako izboljšujejo delovanje skupnega trga, kar naj bi ponujalo prednosti vsem regijam.

Makroregionalne strategije naslavljajo številne od zgoraj navedenih prioritet, vendar niso niti časovno niti vsebinsko omejene, saj ponujajo vizijo razvoja na dolgi rok. Dokaj široka vsebinska opredelitev kohezijske politike naj bi olajšala iskanje sinergij med kohezijsko politiko in makroregionalnimi strategijami (McMaster in van der Zwet 2016, 55). V tem procesu je osrednja vloga deležnikov identifikacija jasnega teritorialnega vidika prioritet, problemov in izzivov z dolgoročnim pogledom v prihodnost – to je tudi ena izmed dodanih vrednost makroregionalnih strategij v sklopu kohezijske politike EU. Makroregionalne strategije tako dajejo priložnost programom kohezijske politike, da v sodelovanju s širšim krogom partnerjev dosežejo večji učinek preko večjih projektov (McMaster in van der Zwet 2016, 58). S takim navezovanjem se povečuje pomen kohezijske politike. To odpira nove možnosti za reforme in učinkovito delovanje regionalne politike na ravni EU, kar je tudi predmet razprave o prihodnosti kohezijske politike.

Skladi kohezijske politike in makroregionalne strategije

Državljeni kohezijsko politiko najbolj prepoznavamo po investicijah, ki so sofinancirane iz strukturnih skladov, kot so Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad in Evropski socialni sklad (European Commission b. l.a). Ti skladi financirajo prioritete, ki so skupno določene na ravni EU in implementirane na osnovi regionalnih ali nacionalnih operacijskih programov kohezijske politike.

V sklopu kohezijske politike obstaja tudi evropsko teritorialno sodelovanje ali INTERREG. Evropsko teritorialno sodelovanje je pomembno za izvajanje makroregionalnih strategij, saj podarja teritorialni razvoj.² INTERREG financira meddržavne projekte ter tako spodbuja medregionalno, čezmejno in transnacionalno sodelovanje (Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko b. l.). Podobno kot INTERREG je makroregionalna strategija sodelovanje s transnacionalnim značajem. INTERREG sicer pokriva ožji sklop prioritet medtem, ko so prioritete makroregionalnih strategij lahko širše zastavljene. Največja razlika pa je v tem, da so INTERREG in podobni mehanizmi kohezijske politike sredstva

² Makroregionalne strategije pa lahko črpajo tudi iz drugih virov, kot so nacionalni programi, Evropska investicijska banka, Evropska banka za obnovo in razvoj ter drugi strukturni skladi EU.

za financiranje projektov ter investicij, medtem ko so makroregionalne strategije strateški okvir za identifikacijo in naslavljanje dolgoročnih izzivov ter priložnosti v izbranem transnacionalnem teritoriju z namenom vpliva na razvoj politik. Čeprav INTERREG financira številne projekte, ki nastajajo v okviru makroregionalnih strategij, projektno delo ni zamišljeno kot osrednji del makroregionalnih strategij. Bistvo so strateško načrtovanje, identifikacija skupnih problemov in izzivov ter možnosti sodelovanja, ki prostoru ali teritoriju ponujajo največjo dodano vrednost. To so lahko projekti kot tudi mreženja, partnerstva in druge aktivnosti, ki prispevajo k skupnemu oblikovanju politik razvoja.

Pametna specializacija

Tako kot makroregionalne strategije so pametne specializacije novejši instrument regionalnega razvoja, ki naj bi pripomogel k uresničevanju ciljev kohezijske politike (Pagliacci idr. 2020; Capello in Cerisola 2020).³ Pametna specializacija uvaja krajjevo usmerjen pristop k inovacijski politiki, ki si prizadeva ugotoviti, katere panoge, ki so že ovrednotene kot zelo obetavne za gospodarski razvoj in konkurenčnost regije, lahko največ pridobijo z naložbami v razvoj, znanost in inovacije (Foray 2014). Pametna specializacija tako obsega identifikacijo prioritetnih panog in podpornih aktivnosti za spodbujanje inovacij v partnerstvu med deležniki, ki naj bi vodilo do večje konkurenčnosti regije. Omenjene so tudi kot instrument zmanjševanja razlik med regijami EU. Revne in manj razvite regije v večini nimajo dobrih lokalnih pogojev za razvoj inovacij, pametna specializacija pa predvideva, da se glede na izhodiščni položaj regije določi inovacijske procese, ki se morajo odviti v namen razvoja. Ti procesi se razlikujejo glede na stanje in pogoje v posameznih regijah (Pagliacci idr. 2020; Capello in Cerisola 2020). Strategije pametne specializacije se, tako kot operacijske programe kohezijske politike, sprejema na ravni regij. Makroregionalne strategije pa omogočajo razmislek o teritorialnih dinamikah pametnih specializacij v transnacionalnem prostoru, kjer je glavno vprašanje učinek pametnih specializacij glede na socialno-ekonomsko heterogenost makroregij (Pagliacci idr. 2020). Predvideva se, da manjša kot je heterogenost, lažje je povezovanje, vendar so tudi učinki manjši (in obratno) (Pagliacci idr. 2020).

³ Pametne specializacije so bile prvič uvedene v obdobju 2014–2020 kot pogoj za sprostitev nekaterih sredstev kohezijske politike.

Prednosti in izzivi makroregionalnih strategij

Makroregionalne strategije so inovativen instrument regionalnega razvoja, ki mu nekateri pripisujejo tudi eksperimentalno naravo (Gänzle in Mirtl 2019). Njihovo delovanje ne predvideva nastajanja novih instrumentov, kot so uredbe, skladi ali uradi. Cilj je, da se gradi na virih, ki že obstajajo. To pomeni, da implementacija vsebin, ki so zapisane v makroregionalnih strategijah, sloni na integraciji različnih mrež in organizacij, ki so že aktivne na področjih načrtovanja in implementacije, vključujoč izkoriščanja sredstev iz obstoječih finančnih virov (EU in/ali državni, javni in zasebni viri). Ker ni predvidenih posebnih finančnih virov, ki bi bili namenjeni samo za izvajanje makroregionalnih strategij, naj bi identifikacija prioritet potekala neobremenjeno glede na razpoložljivost virov. Skladno s predvidevanji nove uredbe skladi zaenkrat še niso nastali. Vprašanje pa je, ali makroregionalne strategije spodbujajo nastanek vsaj neke milejše oblike novih »institucij«, saj deležniki za potrebe implementacije vzpostavljajo različne mreže in delovne skupine (Gänzle idr. 2018). Deloma je do tega prišlo, ker obstoječe mreže in strukture vladanja, vzpostavljane v okviru kohezijske politike, niso zadostno dojemljive za razpravljanje o makroregionalnih strategijah (McMaster in van der Zwet 2016). To odpira vprašanje, ali so makroregionalne strategije dovolj vpete v sklop kohezijske in drugih politik, da bi lahko pri naslavljanju skupnih izzivov vpeljale makroregionalne vidik.

Pomembna prednost makroregionalnih strategij je tudi ta, da razvojne izzive naslavlja medsektorsko in ne v zaprtih silosnih strukturah, kjer ni komuniciranja med deležniki iz različnih strok, področij in sektorjev (javni, zasebni in neprofitni sektor). Ta prednost je sicer večkrat pripisana tudi kohezijski politiki. V primerjavi s kohezijsko politiko makroregionalne strategije uvajajo medsektorsko sodelovanje, ki presega nacionalne, regijske in medmejne vidike. Nadaljnja prednost makroregionalnih strategij za uresničevanje skupnih razvojnih ciljev je njihovo fleksibilno članstvo. Makroregije so namreč funkcionalne celote in nimajo točno določenih meja. To tudi pomeni, da ni treba, da vse države članice in regije sodelujejo v vsem, ampak da so vključene tiste, ki lahko angažirano sodelujejo pri izvajanju prioritet. Geografska razsežnost makroregionalnih strategij je v nekaterih primerih nekoliko presenetljiva (Capello in Cerisola, 2020), vendar pri tem ne gre pozabiti, da gre za funkcionalne regije.

Ker so makroregionalne strategije osnovane na prostovoljnem delovanju, je njihov uspeh odvisen od angažiranosti deležnikov. Pridobivanje virov financiranja je odvisno od podpornega okolja in iskanja sinergij z obstoječimi viri financiranja. Npr., skladi kohezijske politike predstavljajo primeren vir financiranja, vendar je makroregionalne prioritete treba ustrezno umestiti v načrtovalne dokumente, na osnovi katerih so sredstva iz teh skladov tudi namensko uporabljena. Slednje se izkazuje za vse prej kot enostavno, saj zahteva reorientacijo deležnikov kohezijske politike ter spoznavanje pomena makroregionalnih strategij (McMaster in van der Zwet 2016; Gløersen 2016). Ker se dejavnosti, ki izhajajo iz makroregionalnih strategij, financirajo tudi iz skladov kohezijske politike, se poraja vprašanje o podvajanju ali pa vsaj prekrivanju prioritet, instrumentov in mrež deležnikov. Vse to postavlja pod vprašaj dodano vrednost makroregionalnih strategij. Na te kritike njihovi snovalci in idejni podporniki odgovarjajo, da makroregionalne strategije uvajajo boljše koordinacijo, omogočajo finančno neobremenjeno identificiranje prioritet ter izzive naslavljajo transnacionalno (Gløersen 2016). Vsekakor gre za zapleten proces načrtovanja in implementacije, ki ga podobno kot druga področja delovanja EU sleherni državljan, kljub zanimivi diseminacijski dejavnosti,⁴ le stežka razume.

Zaključek

Makroregionalne strategije so način vladanja in oblikovanja regionalne politike, ki naj bi vodil do boljše koordinacije sektorskih politik glede na značilnosti prostora. Kohezijska politika, pametna specializacija in makroregionalne strategije obravnavajo različne vidike regionalnega razvoja v EU ter zagotavljajo strateško dodeljevanje sredstev, usklajevanje skupnih prizadevanj in doseganje razvojnih ciljev. Makroregionalne strategije so promovirane kot prožno orodje za nadaljnji razvoj regij in držav članic znotraj procesov evropske integracije. Ker so strategije v celoti medvladne pobude, je njihovo izvajanje močno odvisno od angažiranosti in pripravljenosti sodelujočih držav (in manj deležnikov na ravni EU). Hkrati pa uvajajo transnacionalno perspektivo, kar naj bi prispevalo k skupnemu (evropskemu) naslavljanju izzivov.

O nadaljnem razvoju makroregionalnih strategij se porajajo številna vprašanja. Ta so skupna

tako Sloveniji kot tudi drugim državam in regijam:

- V kolikšni meri Sloveniji uspeva vplivati na razvoj makroregionalnih strategij in v kolikšni meri se jim mora prilagajati?
- V kolikšni meri Sloveniji pri transnacionalnih deležnikih uspeva mobilizirati interes za prioritete in oblikovanje delovnih skupin z velikim razvojnim potencialom za Slovenijo?
- V kolikšni meri Sloveniji uspeva pri mobilizaciji nacionalnih, regionalnih in lokalnih deležnikov za izvajanje in sodelovanje pri makroregionalnih strategijah?

Odgovori na ta vprašanja so potrebni, v kolikor želimo, da se institucionalna in finančna prožnost makroregionalnih strategij čim bolj uresniči v praksi.

Literatura

- Capello, R., in S. Cerisola. 2020. »Development Patterns and Their Sources of Competitiveness in the EUSALP Macro-Region.« *Regional Studies* 54 (8): 1043–1056.
- CPMR Atlantic Arc Commission. B. l. »Macro-Regional Strategies: A New Strategic Framework for European Territorial Cooperation.« <https://cpmr-atlantic.org/event/macro-regional-strategies-a-new-strategic-framework-for-european-territorial-cooperation/>.
- Cugusi, B., in A. Stocchiero. 2016. »The European Union Strategy for the Adriatic-Ionian Region.« V *A 'Macro-regional' Europe in the Making*, uredila S. Gänzle in K. Kern, 169–188. London: Palgrave Macmillan.
- »Dobre prakse iz MAKROREGIJ Tukaj in Zdaj Makroregije tukaj in zdaj«. B. l. MMC RTV Slovenija. <https://www.rtvsl.si/tv/makroregije/dobre-prakse-iz-makroregij-tukaj-in-zdaj/473125>.
- EU Danube Region Strategy. B. l. »One Strategy – 12 Priorities.« <https://danube-region.eu/about/priority-areas/>.
- EU Strategy for the Alpine Regions. B. l. »Objectives.« <https://www.alpine-region.eu/objectives>.
- EU Strategy for the Adriatic-Ionian Region. B. l. »Pillars.« <https://www.adriatic-ionian.eu/pillars/>.
- Evropska komisija. 2017. *Kaj je makroregionalna strategija EU?* Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije.
- Evropska komisija. 2023. t»Kohezijska politika EU: programi za obdobje 2021–2027 bodo predvidoma ustvarili 1,3 milijona delovnih mest v EU.« 2. maj. https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/05-02-2023-eu-cohesion-policy-2021-2027-programmes-expected-to-create-1-3-million-jobs-in-the-eu_sl.

⁴ Glej primer »Dobre prakse iz MAKROREGIJ Tukaj in Zdaj Makroregije tukaj in zdaj« (b. l.).

- European Commission. 2022a. »Questions and Answers on the 8th Cohesion Report: Cohesion in Europe towards 2050.« 9. februar. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_763.
- European Commission. 2022b. »Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions on the Implementation of EU Macroregional Strategies.« COM(2022) 705 final, European Commission, Bruselj, 9. december.
- European Commission. B. l.a. »Available Budget of Cohesion Policy 2021-2027.« https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/whats-new_en.
- European Commission. B. l.b. »Macro-Regional Strategies.« https://ec.europa.eu/regional_policy/policycooperation/macro-regional-strategies_en#:~:ext=A%20%27Macroregional%20strategy%27%20is%20an,located%20in%20the%20same%20geographical.
- European Commission. B. l.c. »The 2021-2027 EU Budget – What’s New?« https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/whats-new_en.
- Foray, D. 2014. »From Smart Specialisation to Smart Specialisation Policy.« *European Journal of Innovation Management* 17 (4): 492–507.
- Gänzle, S., in J. Mirtl. 2019. »Experimentalist Governance beyond European Territorial Cooperation and Cohesion Policy: Macro-Regional Strategies of the European Union (EU) as Emerging ‘Regional Institutions’?« *Journal of European Integration* 41 (2): 239–256.
- Gløersen, E. 2016. »Ways for Better Cooperation and More Efficient Coordination of Funding.« V Interact Programme, *Macro-Regional Strategies in Changing Times – EUSBSR, EUSDR, EUSALP and EUSAIR Headed Towards the Future Together*, 13–15.
- Gänzle, S., D. Stead, F. Sielker in T. Chilla. 2018. »Macro-Regional Strategies, Cohesion Policy, and Regional Cooperation in the European Union.« *Political Studies Review* 1 (2): 161–174.
- McMaster, I., in A. van der Zwet. 2016. »Macro-regions and the European Union: The Role of Cohesion Policy.« V A *‘Macro-Regional’ Europe in the Making*, uredila S. Gänzle in K. Kern, 47–73. London: Palgrave Macmillan.
- Ministstvo za zunanje in evropske zadeve. 2023. »Makroregionalne strategije Evropske unije.« 3. februar. <https://www.gov.si/teme/makroregionalne-strategije-evropske-unije/>.
- Mirwaldt, K., I. McMastere in J. Bachtler. 2011. »The Concept of Macroregions: Practice and Prospects.« European Policies Research Centre Research Paper 76, Glasgow.
- Pagliacci, F., P. Pavone, M. Russo in A. Giorgi. 2020. »Regional Structural Heterogeneity: Evidence and Policy Implications for RIS3 in Macro-Regional Strategies.« *Regional Studies* 54 (6): 765–775.
- Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije. 2012. *Uradni list Evropske unije*, št. C 326: 47–390.
- Rafaelsen, B., L. C. Wähler, M. von Weitzel-Mudersbach, A. Sanopoulos, D. Grozea-Helmenstein in I. Paterson. 2017. »Study on Macro-Regional Strategies and Their Links with Cohesion Policy: Final Report.« Raziskovalno poročilo, European Commission Directorate-General Regional and Urban Policy, Etterbeek.
- Roggeri, A. 2015. »Could Macroregional Strategies Be More Successful?« *European Structural and Investment Funds Journal* 3 (3): 145–155.
- Sielker, F., in T. Chilla. 2017. »Evaluating and Monitoring Macro-Regional Strategies.« V Interact Programme, *Making the Most of Macro-Regions: Trends. Analysis. Recommendations*, 78–91.
- Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko b. l. »Interreg Slovenija: informacije o vključenosti Slovenije v programe evropskega teritorialnega sodelovanja - Interreg.« <https://www.eu-skladi.si/sl/interreg-slovenija>.
- Stead, D., F. Sielker in T. Chilla. 2016. »Macro-Regional Strategies: Agents of Europeanization and Rescaling?« V A *‘Macro-Regional’ Europe in the Making*, uredila S. Gänzle in K. Kern, 99–120. London: Palgrave Macmillan.
- Uredba (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko. 2021. *Uradni list Evropske unije*, št. L 231: 159–706.
- Wise, M. 2016. »The Atlantic Arc: A Macro-Region in the Making?« V A *‘Macro-Regional’ Europe in the Making*, uredila S. Gänzle in K. Kern, 243–268. London: Palgrave Macmillan.

Opomba

Delo je nastalo v okviru raziskovalnega projekta Delovanje Slovenije v makroregionalnih strategijah Evropske unije (V5-2347), ki ga financirata Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS) ter Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (MZEZ).